

Täysistunto

Perjantai 28.10.2022 klo 12.59—13.30

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 159/2022 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 12/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.14 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä yksimielisen mietinnön esityksessä ehdotetaan lisättäväksi erityisavustusta tilapäistä suojelua hakevien tai saavien, kansainvälistä suojelua hakevien tai ilman oleskeluoikeutta olevien lasten varhaiskasvatukseen. No, tämä esitys on kannatettava ja ajankohtainen etenkin ukrainalaisten pakolaislasten varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Tämä mahdollistaa lasten kielitaidon kehittymisen ja myös vanhempien osallistumisen työelämään ja opintoihin, ja sekin tässä on hyvä, että maksut eivät siis jää kuntien kontolle, vaan tähän tarkoitukseen saadaan rahoitusta.

Mutta ongelmana on, että vaikka olisi rahaa, niin mistä saadaan pätevää henkilöstöä kasvaviin varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Juuri tällä viikolla käsitelimme täällä esitystä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamisesta tulorajoja korottamalla, jonka seurauksena merkittävä osa lapsista siirtyy maksuttomaan varhaiskasvatukseen, ja kunnalliseen varhaiskasvatukseen on tulossa lähivuosina lähes 3 000 lasta lisää. Tämä uhkaa edelleen heikentää varhaiskasvatuksen laatua, ja merkittävin ongelma tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa on huutava pula henkilöstöstä — liian suuret lapsiryhmät. Kyllä nämä hätähuudot päiväkotien monin paikoin kaoottisesta tilanteesta on otettava vakavasti.

Erityisen haastava tilanne on, jos lapsiryhmässä on useita eri äidinkieliä puhuvia lapsia. Huonosti resursoitu varhaiskasvatus ei ole lapsen etu, ei myöskään maahanmuuttajataustaisen lapsen etu. Vaihtuva henkilökunta ja henkilöstön puute ovat ongelmia, jotka eivät myöskään lisää hoitoon viemisen houkuttelevuutta. Hallituksella ei ole ollut keinoja juuri tämän ongelman ratkaisuun. Etenkin pienten lasten kohdalla tulisi myös kotihoidon tuesta tehdä nykyistä kilpailukykyisempi vaihtoehto, jotta niillä perheillä, jotka haluavat hoitaa pienet lapset kotona, olisi siihen taloudellinen mahdollisuus.

Totean vielä, että vaikka on tehty hyviä esityksiä, muutoksia, joilla on vahvistettu henkilöstön koulutustasoa, niin korkeakoulutettujen varhaiskasvattajien matala palkkaus on kyllä ihan merkittävä ongelma. Tällä hetkellä palkka yliopistokoulutetulla varhaiskasvatuksen opettajalla kuntasektorilla on 2 799 euroa, yksityisellä sektorilla 2 530 euroa, ja mo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2022 vp

net hakeutuvat alalta pois, koska tällä palkkatasolla ei yksinkertaisesti pärjää. [Puhemies koputtaa] No, varhaiskasvatuksen parissa työskentelevien jaksamisesta ja hyvinvoinnista [Puhemies: Kiitos!] on huolehdittava, ja tämä on kaikkien lasten, myös maahanmuuttajataustaisten, etu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että täällä on nyt jo tähän asiaan viisi puheenvuoroa ja muutamaan muuhun asiaan vielä puheenvuoroja. Meillä on 13 minuuttia aikaa, ja toivon, että siihen tahtiin puheenvuoroja esitetään, jos halutaan tänään keskustelu päättää. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

13.18 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamista, ja minua olisi kiinnostanut kysyä ministeriltä vähän tarkemmin tästä asiasta. Olisin halunnut kysyä tästä, kun tämän asian taustasta ja valmistelusta kerrotaan täällä, että pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan selvitetään, miten paperittomien ja turvapaikkaa hakevien lasten oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu, ja että turvapaikanhakijoiden kotouttamisen on käynnistyttävä jatkossa entistä aikaisemmin, jo vastaanottokeskuksissa. Edelleen hallitusohjelmassa todetaan, että vahvistetaan suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetusta varhaiskasvatuksessa velvoittavaksi ja pannostetaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemiseen koulutuksen nivelvaiheissa. Elikkä tässä on perusteltu taustaa. Olisin tosiaan ollut kiinnostunut kysymään ministeriltä, paljonko tämän kustannusvaikutus on, mutta kun ministeri nyt ei ole paikalla, niin en tätä voi kysyä. Tämä olisi kiinnostanut. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Huomaatan, että on eduskunnan mietinnön toinen käsittely, eli täällä on vastaukset jo aiemmin annettu. — Edustaja Guzenina, olkaa hyvä.

13.19 Maria Guzenina sd: Kiitos, arvoisa puhemies! On syytä tässä painottaa sitä, että eduskunnan apulaisoikeusasiamies on todennut ratkaisussaan ennen viime kesää pitävänsä täysin välttämättömänä, että ilman kotikuntaa olevien mutta Suomessa kunnassa muutoin kuin täysin tilapäisesti oleskelevien lasten varhaiskasvatusoikeutta arvioidaan heidän yksilöllinen tilanteensa ja tarpeensa huomioiden ja niin, että viranomainen perustelee päätöksensä muun ohella YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksesta johtuvat velvoitteet huomioiden. Tämä on äärimmäisen tärkeää.

Tämä erityisavustus on nyt tarkoitettu siis kannustamaan kuntia järjestämään varhaiskasvatusta sellaisille tilapäistä suojelua hakeville tai saaville, kansainvälistä suojelua hakeville taikka ilman oleskeluoikeutta oleville lapsille, joilla ei ole Suomessa kotikuntaa. Tämä koskettaa niin Ukrainasta kuin muualtakin pakolaisina tänne tulleita, ja on äärimmäisen tärkeää, että kun me puhumme äärimmäisen heikossa asemassa olevien lasten oikeuksista, niin tässä jätetään kaikki politikointi niikseen ja katsotaan se lapsen etu. On äärimmäisen tärkeää myöskin se, että meillä maahanmuuttajataustaisten perheiden lapset noin yleisessäkin mielessä pääsevät osallistumaan varhaiskasvatukseen mahdollisimman laajasti. Se vahvistaa heidän kielen osaamistaan. Ja ihan opettajienkin näkemysten mukaan se, että he saavat vahvan kielitaidon jo siellä varhaiskasvatuksen piirissä ja pääsevät sitten aloittamaan koulupolkunsa kielitaito vahvana, vahvistaa myöskin heidän muuta elämäntie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2022 vp

tään, he sitten ennen pitkää pääsevät jatkamaan toiselle asteelle. Se on aloitettava varhaisessa vaiheessa, ja on äärimmäisen tärkeää, että tähän ovat resurssit olemassa.

Tähän huoleen, mikä nostettiin tässä esille varhaiskasvatuksen opettajien puutteesta, hallitus on jo vastannut. Siihen on nyt tulossa lisää opettajia, koulutusmääriä on nostettu. Tämä on äärimmäisen tärkeä asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

13.21 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitän siitä, että tämä esitys on mennyt näin pitkälle ja näin yksimielisenä. Asia on varsin tärkeä. Lakiin lisätään oikeus erityisavustukseen muun muassa tilapäistä suojelua hakevien lasten varhaiskasvatukseen. Kysehän on, niin kuin keskustelustakin on käynyt ilmi, esimerkiksi nyt akuutissa tilanteessa, Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainaan, ukrainalaisista lapsista, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa, ja myös muista kansalaisuusryhmistä lasten osalta. Ehdotettu laki tulee voimaan vuodenvaihteessa, varsin nopeasti. Pidän tätä aikataulua hyvänä: mitä varhaisemmin, sen parempi. Parasta on se, että kunnille korvataan tästä tulevat kustannukset, eli tahtotila näiden lasten auttamiseen on toivottavasti jaettu koko maassa erityisesti tämän lain jälkeen.

Nostaisin esille sen, että avoin varhaiskasvatus ei ole tämän korvauksen piirissä. Pidän perusteltuna, että jatkossa kehittäisimme tätä avustusta niin, että tämä ylettyisi myös avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin niissä kunnissa, joissa avointa varhaiskasvatusta järjestävät ammattilaiset ja se vastaa samaan tarkoitukseen kuin varhaiskasvatuslain määräämä varhaiskasvatus.

Kysymys siitä, mistä osaajat, oli huomioitu myös tässä sivistysvaliokunnan antamassa lausunnossa. Ajattelen, että tämä sivistysvaliokunnan ilmaisema tahtotila siitä, että varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja henkilöstön riittävä määrä turvataan, on kyllä ehdoton edellytys sille, että varhaiskasvatuksen laatu voi olla näin korkeatasoista.

Sitten taas esille nousi kysymys siitä, että hallitus ei ole toiminut tämän edessä. Vuoden 2018 jälkeen varhaiskasvatusopettajien kouluttamiseen on laitettu 35 miljoonaa euroa, siis yliopistoille on annettu 1 700 uutta aloituspaikkaa. Mielestäni se on aika iso määrä uusia aloituspaikkoja, vaikka se toki pitää sisällensä myöskin monimuoto-opetuksen.

Siitä huolimatta ehkä vielä aloituspaikkojakin isompi haaste, jossa hallitus on toiminut, on tämä pitovoiman kysymys. Mistä johtuu, että noin 25 prosenttia alan ammattilaisista vaihtaa alaa? Mielestäni se on laaja kysymys, johon meidän kaikkien tulisi kyetä vastaamaan. Tietenkin tämänkaltainen rahallinen tuki, että resurssit riittävät, auttaa myös siinä, että nämä ammattilaiset saavat riittävän tuen sille omalle työllensä ja voivat tehdä sen laadukkaasti.

Pidän tätä hallituksen esitystä tärkeänä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

13.24 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä, että meillä on esitys, jossa turvapaikanhakijalapset, tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset lapset ja myös paperittomat lapset, kaikki, saavat mahdollisuuden varhaiskasvatukseen, ja nyt tässä tuodaan rahoitusta kunnille sen järjestämiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2022 vp

Kuntien heikkous palvelun järjestämisen onnistumisessa on kuitenkin rahoituksen lisäksi se, että henkilöstöstä on suuri pula, ja niitä keinoja, joita hallitus on laittanut liikkeelle — varhaiskasvatuksen opettajien paikkojen lisääminen — pitää yhä laajentaa, samoin myös tätä monimuotokoulutusta lisätä.

Esimerkiksi Espoossa on lähes 500 varhaiskasvatuksen opettajan vakanssia avoinna. Niistä osa saadaan täytettyä, kaikkia ei saada täytettyä pätevillä. Tämä tarve tulee vaan kasvamaan, kun lasten määrä lisääntyy. Todennäköisesti isompi osa näitä Ukrainasta Suomeen tulleita lapsia, jotka keväällä ovat olleet vuoden verran Suomessa, tulee siirtymään sinne palveluihin ensi kevään aikana, ja tämä vaatii henkilöstön lisäksi myös tiloja kunnalta ja koskee siis tuhansia lapsia. Jos miettii, että yhdenkin suuren päiväkodin koko on 180 lasta, niin kuinka monta uutta päiväkotia pitää saada liikkeelle ja sinne sitten uusi henkilöstö? Eli olisi hyvin tarpeellista tässä kohtaa myös rekrytoida Ukrainasta tulleiden joukosta niitä, jolla on kasvatusalan, koulutusalan koulutusta, ja mahdollistaa suomen kielen opetukset ja pätevytyminen tänne Suomen henkilöstöksi, ja tähän tarvittaisiin rahoitusta jo tälle syksylle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

13.25 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Näissä puheenvuoroissa on tuotu jo esille tämän asian tärkeys. Hallitus on tarttunut ajankohtaiseen kysymykseen. Kysymys on lapsista. Kysymys on ehkä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevista lapsista eli turvapaikanhakijoista, myöskin jopa paperittomista, tilapäisen suojelun piirissä olevista lapsista. Tässä suhteessa on tehtävä kaikki voitava, että he pystyvät pääsemään varhaiskasvatuksen piiriin mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti. Tässä ei ole viime kädessä ollenkaan kysymys kustannuksista, ja on tärkeää, että tässä tullaan kuntia vastaan eli valtio tässä tulee subventoimaan, tukemaan, nyt kuntia näiden ponnistusten aikaansaamisessa. Tämä on mitä suurimmassa määrin myöskin ennaltaehkäisevää toimintaa sen suhteen, että me voimme aidolla tavalla saada pienet lapset integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan, seuraavassa vaiheessa tietysti koulujärjestelmän piiriin ja sitä kautta yhteiskuntaan yleisemminkin. Tärkeä asia. Hienoa, että tämä on haluttu tehdä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 159/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.